

policy. It should also be noted that Poland started to conduct "revolutionary" reforms during its European integration path. Regionalization and decentralization policy in the country allow you to give impetus to the country below. Today Ukraine as well as Poland aims to join the European Union and therefore reform is inevitable. Using Polish experience of reforms in the field of regional policy will hold them quite well and avoid mistakes of predecessors.

Key words: EU, Poland, Ukraine, regional policy, domestic policy, decentralization, regionalization.

РЕЦЕНЗЕНТИ: Трофименко М.В., к.політ.н, доц.; Гаврилова Н.В., к.політ.н, доц.

УДК 329(450)(045)

М.А. Свєтлакова

ЕВОЛЮЦІЯ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ ІТАЛІЇ В УМОВАХ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2013 Р.

У статті досліджена політична ситуація в Італії, яка склалася напередодні парламентських виборів 2013 р. та спровокувала чергову урядову кризу. Визначено результати виборів в Палату депутатів та Сенат. Охарактеризовано основні політичні сили, які претендували на головне місце в парламенті.

Ключові слова: парламентські вибори 2013 р., правоцентристська коаліція, лівоцентристська коаліція, Рух п'яти зірок, Громадянський рух «3 Монті за Італію».

Парламентські вибори в Італії 2013 р. характеризувалися оновленням партійної системи. Це виражалось в появі у виборчих бюлетенях нових політичних об'єднань, різних за своїми ідеологічними уподобаннями. Вибори стали відправною точкою в оновленні партійної системи в цілому та зламу традиційних партій та блоків. Відступ від політиків старого клану став дуже успішним та показовим у результатах виборів.

Тема парламентських виборів Італії була досить нова, тому важко знайти якісь фундаментальні праці. І українській історіографії ця тема майже не знайшла свого відображення. Серед зарубіжних вчених політичним становищем Італії цього періоду займалися Т. Зонова, К. Холодковський, К. Мікелі, Р. Біорчіо.

Палата депутатів яка передбачала наявність більшості депутатів від лівоцентристського блоку та більшість правоцентристів в Сенаті призвели до розпаду парламенту. У відставку подав прем'єр-міністр М. Монті [7]. На додачу, вибори проходили і в несприятливих економічних умовах. Для європейського простору 2013 рік повинен був стати важливим та рішучим стосовно політичної направленості єврозони. Аналітики та експерти вважали, що саме 2013 р. повинен стати потужним в сфері соціальних та політичних потрясінь. Парламентські вибори, які пройшли в Італії, була однією з не останніх причин переживань ЄС. Єдиним рятівним шансом для єврозони залишалася хибка надія, що до влади не повернеться С. Берлусконі або не прийдуть євроскептики, які останнім часом ставали все більш активними.

Зазначимо, що парламентські вибори 2013 р. характеризувалися широким політичним представництвом. Це проявлялося в нових політичних об'єднаннях які виступили на виборах, як окремі одиниці. У порівнянні з виборами які пройшли в 2006

та 2008 р., на яких основними виступали тільки дві політичні сили, тим самим не даючи змогу електорату надію на нове політичне відновлення країни, 2013 р. став свого роду переворотом в політичній свідомості італійського суспільства. Традиційні провірені роками партії, з усталеними ідеями та діями все є такі були близькими до італійців, тому як вони, здебільшого, були прихильниками стабільності та нерухомості. Італійці боялися нових змін, які могли б похитнути їх усталене рівномірне життя.

Передумовами парламентських виборів 2013 р. стала відставка прем'єр-міністра С. Берлусконі в 2011 р. Після тривалої кризи в євросоні, політик все ж таки подав у відставку зі своєї посади прем'єра. Після його відставки у 2011 р., країна знаходилася в рецесії, це було обумовлено тим, що країні більше не довіряли міжнародні фінансові ринки, тому їй потрібно було активне відновлення економіки та діючі заходи з приводу впровадження нових реформ в усіх сферах суспільного життя [8].

Майже одразу С. Берлусконі був замінений економістом-технократом М. Монті. Почалося будівництво нового уряду М. Монті, який проповідував систему жорсткої економії. Під час знаходження М. Монті у влади, Італія зіткнулася з підвищенням податків та скороченням витрат держави, а також рядом реформ, які були направлені на підвищення конкурентоспроможності економіки Італійської Республіки. Така політика жорсткої економії, яка була реалізована М. Монті визвала купу протиріч в італійській суспільній думці. В Європі таку політику сприйняли як ознаку «міжнародної довіри» в Італії та підтримали і інші політичні лідери євросони, такі як А. Меркель та колишній президент Франції Н. Саркозі [5].

Втім, за рік до означених виборів С. Берлусконі оголосив про своє повернення, задля того, щоб допомогти Італії уникнути похмурих перспектив, що з'явилися в результаті дій «податківців-технократів». В свою чергу вже новий секретар Демократичної партії П. Берсані – лідер лівоцентристської коаліції, був впевнений, що його суперник не повернеться на політичну арену та саме його коаліція отримає перемогу на парламентських виборах [8].

Дострокові парламентські вибори пройшли 24 та 25 лютого 2013 р., після того як 22 грудня 2012 р. президент Італії Дж. Наполітано підписав указ о розпуску парламенту країни. Першочерговим кроком для цієї події стала відставка М. Монті, яка за великим рахунком була запланована. Останній активно готувався виступати окремо на парламентських виборах [7]. Вибори 2013 р. проводилися за діючим виборчим законом від 2005 р. Хоча ще у 2008 р. були зроблені спроби провести реформи по його зміні. Саме через нього результат виборів показав, що ні одна з коаліцій не могла отримати повноцінну перемогу. Закон передбачав пропорційну систему з присудженням більшості. Таким чином, в Палаті депутатів передбачалося, якщо коаліція яка отримала більшість голосів не досягає 340 місць, то вона є правонаступником додаткових місць. Але така політика не розповсюджувалася на такі автономні регіони, як Вале-Д'аоста та Трентіно-Альто-Адідже. Відповідно, в Сенаті існувала інша система, якщо коаліція отримала найбільшу кількість голосів в окремому регіоні, але не досягла 55%, то вона теж є правонаступником на отримання додаткових місць.

Основними політичними силами на виборах виступали:

- лівоцентристська коаліція «Італія. Загальне благо» під керівництвом П. Берсані, до якої входили Демократична партія, Ліві. Екологія. Свобода, автономні партії регіонів Вале-Даоста та Трентіно-Альто-Адідже, Італійська соціалістична партія;
- правоцентристська коаліція «Народ Свободи», очолювана С. Берлусконі, до якої приєдналися Ліга Півночі, Рух за автономію та інші дрібні партії;
- партія «Рух п'яти зірок» лідером якої виступив популіст Б. Грілло;

- Громадянський рух «З Монті за Італію», керівником якої став М. Монті, до якої увійшли Союз Центру, Майбутнє за свободу Італії, партія італійських комуністів та ін.

Напередодні виборів політичні лідери серйозно взялися проводити виборчі кампанії. І кожний намагався виявити себе першим в якісній агітації. В свою чергу, агітаційні кампанії проводилися не тільки крупними партіями зазначеними на виборах, також подібні заходи проводили, які мали теж велике значення і лідери малих, незначних партій.

Здебільшого Б. Грілло проводив свою виборчу кампанію шляхом демонстрацій та мітингів, на яких збиралися люди та уважно слухали новоз'явленого політика, який в своїх промовах відкрито принижував та засуджував політиків старого клану. Для Італії поява такої партії як «Рух п'яти зірок» була ковтком свіжого повітря після традиційних старих партій. Тому «Рух п'яти зірок» досить швидко набрав швидкі обороти та заручився підтримкою певної частини населення в кожному регіоні по-різному. Його кампанія отримала назву «цунамі-тур», яка рознеслася майже по всій території Італії [6].

Він позиціонував себе в якості новатора, який піде всупереч традиційним партіям, пропонував відміну державного фінансування політичних партій, податкові пільги для громадян та вихід з зони євро. Також він обіцяв перехід від політики жорсткої економії, яка на його думку, була нав'язана Євросоюзом. За прямим розпорядженням Б. Грілло жодний з політиків Руху п'яти зірок не виступав в телевізійних дебатах з іншими політиками та не давали інтерв'ю італійській пресі, а тільки закордонній.

П. Берсані лідер лівоцентристської коаліції «Італія. Загальне благо», почав свою агітаційну політику зі своєї Батьківщини, щоб, так мовити, відразу почати вдалий старт [4]. Хоча окремі регіони, на які розраховував лівоцентрист, були прихильниками правої Ліги Півночі, яка входила в блок С. Берлусконі, і саме через них, за думкою П. Берсані, був нанесений тільки збиток як економіці, так і ринку праці.

В грудні 2012 р. С. Берлусконі почав проводити кампанію, яка різко підвергла критиці політику М. Монті. Далі, звісно, активна агітація за Народ Свободи йшла з телевізорів, газет та радіо, на ці сфери інформації С. Берлусконі і мав певну надію. Представляючи свою програму С. Берлусконі наголошував, що вона була як альтернатива для уряду М. Монті, ліво центристам та Руху п'яти зірок.

Явка на парламентських виборах 2013 р. склала 75,19% виборців які проголосували, такий результат був зареєстрований в Міністерстві закордонних справ. Це було майже на 5 % менше, ніж на парламентських виборах 2008 р. Таким чином, вперше в історії республіканської Італії, явка електорату впала нижче порогу 80% [1]. Результат в Сенаті склав 75,11%, проти 80,46% на попередніх виборах. Електоральна апатія в Італії стала все більш актуальною для країни.

Італійська національна територія в Палаті депутатів була розділена на 28 багатомандатних округи, а Сенат на 21 багатомандатних виборчих округи, відповідних до регіонів Італії [9].

На виборах італійці обирали депутатські мандати одразу в дві палати парламенту – нижню та верхню. Склад нижньої палати визначався за результатами загальнонародного голосування, склад верхньої палати, а саме Сенату розподілявся по результатам голосування в регіонах.

Найбільш заселеними регіонами північно-східної Італії вважається Ломбардія та П'ємонт. Саме Ломбардія на своїй території зосереджує 1/6 всього населення Італії, тому саме вона визначає високу електоральну значимість підтримки даної території. Найбільш крупні міста теж зосереджені здебільшого на півночі Італії [9].

Вагомі результати отримала лівоцентристська коаліція «Італія. Загальне Благо» в Трентіно-Альто-Адідже – 44,71%, що був найвищий показник голосування в Палаті депутатів. А також високі результати були отримані в регіонах Емілія-Романья – 40,17%, Тоскані – 41,57% та Умбрії – 35,56%. Відповідно, Тоскана продемонструвала найбільш високу підтримку ДП партії. Лідер Демократичної партії П. Берсані біографічно пов'язаний з регіоном Емілія-Романья, в якому теж отримав підвищений результат. Ці північно-центральні регіони замість підтримки правого блоку, на який останній дуже розраховував, навпаки, проголосували за лівий, що стало майже дзеркальним відображенням виборів 2008 р. Тим самим, доказуючи незмінність своїх поглядів, які не змінилися навіть після перемоги правоцентристів та перебування їх у влади. Приємні для П. Берсані та його прихильників стали результати отримані в Базилікаті – 34,18%, Лігурії – 31,08%, Марке – 31,06% та П'ємонті – 30,56%. Ці регіони теж розподілилися за своїми поглядами хаотично [2,3].

На відміну від Руху п'яти зірок Б. Гріло, в Сенаті лівоцентристи заробили більш вагомі результати. Майже у всіх регіонах, окрім Сицилії, Апулії, Абрुццо, Венето, Ломбардії, Кампанії та Калабрії, П. Берсані отримав в середньому більше 30 %. Традиційно Сицилія підтримала правий блок, прихильники Ліги Півночі, а саме Венето, теж віддали свої голоси за правих. Таким чином, в Сенаті обрисувалася картина більш менш схожа на реальність, північні регіони були традиційно на боці правоцентристів, південні підтримували тих, хто проводив стосовно їх розвитку більш лояльну політику [2,3].

Партія 3 Монті за Італію, відмінні результати отримала в Палаті депутатів в Фріулі-Венеція-Джулія та Трентіно-Альто-Адідже в середньому майже 13%. Такий результат для політика, який вже був у влади та показав себе з різних боків, був дуже значним та показовим. Хоча другого боку політика жорсткої економії, яку вже змогло відчутти на собі населення Італії, могла повернути електорат проти М. Монті. В Сенаті результат був гірший ніж в Палату, відсоток зароблених голосів коливався в межах 8,5%. Найвищий результат був у тій же Фріулі-Венеції-Джулії – 12,28% та П'ємонті – 11,64%. В Палаті депутатів більше 13% голосів громадянський рух заробив у південних регіонах: Молізе, Апулія, Базилікаті, Калабрії та Кампанії [2].

Лідер правоцентристів С. Берлусконі біографічно пов'язаний з регіоном Ломбардія, в якому вони і отримали очікувану більшість голосів. Ломбардія дала досить високий результат в середньому 35%. Мабуть С. Берлусконі вже асоціюється у виборців здебільшого з національною політикою та має слабкий зв'язок з регіоном свого походження через занадто велику кількість часу перебування у влади. Це можна пояснити спадом підтримки голосів правих в північних регіонах, які традиційно давали основну масу голосів. В Палаті депутатів правоцентристи більше 30% набирають в південних регіонах Італії, таких як Апулія, Кампанія та Калабрія. Перший результат правий блок отримав в північних регіонах Фріулі-Венеція-Джулія – 27,98% та Венето – 33,16% [2].

Як ми вже зрозуміли, Б. Гріло в першу чергу виступав проти старого покоління політиків. І через це він не бачив перспективи створення коаліцій ні з лівоцентристським блоком П. Берсані, ні тим паче з правоцентристами, де С. Берлусконі був його ворогом номер один.

Такий розклад міг свідчити про те, що Італія могла знову опинитися в безвихідному політичному стані. Така ситуація була зовсім не на руку Євросоюзу, о чому говорилося вище. Другою причиною могла стати внутрішня ситуація в самій країні, яка потерпала від масових демонстрацій, мітингів та протестів. Втім, саме того, кого Б. Гріло все більш голосно засуджував, по суті був на нього схожим.

Навіть після того як кабінет уряду С. Берлусконі подав у відставку, він знову зібрав та відновив свою партію Вперед, Італія та з'явився у списку виборчого бюлетеню. Загалом у 2013 р. правоцентристський блок Народ Свободи в Палаті депутатів набрав 9923600 тис. голосів, а саме 29,18%, такий результат дав змогу отримати правим 124 місць в Палаті. Втім, лівоцентристська коаліція значно випередила свого опонента та набрала загальну кількість голосів в 10049393 тис., що становило 29,55% та склало 340 депутатських мандатів. Як ми можемо бачити, різниця між обома блоками майже несуттєва.

І тут на політичній арені з'являється навіжений комік Б. Гріло, який по суті перевернув уяву помірності у італійців з ніг на голову. Вслід за ним виходить технократ М. Монті, який вже був в уряді та прославився політикою жорсткої економії. Саме його політику різко засуджував Б. Гріло. Хоча можливо саме завдяки такій політиці проведеної урядом М. Монті, Італія стала більш твердо стояти на міжнародній арені, що зауважили і лідери ведучих європейських країн.

Партія М. Монті виступила під лозунгом Громадянський рух «З Монті за Італію». Його політика жорсткої економії визвала різке невдоволення в італійському суспільстві, однак в країні все ж таки залишилася та частина італійців, які підтримували його політику, розуміючи в якому зараз Італія знаходиться стані. Тому, на певний відсоток голосів М. Монті вже міг розраховувати.

Головними завданнями партії М. Монті було недопущення зростання популізму та націоналізму, який швидкими темпами почав наростати в Італії. На думку політика, він зумів врятувати Італію, шляхом свого проведення політики жорсткої економії, від краху. Наступним етапом його передвиборчої програми було відновлення політики на новий рівень [5].

Ситуація яка створилась напередодні виборів, була дуже неоднозначною. Головні герої не могли порозумітися один з іншим, що вже насторожувало чи буде плавне та успішне завершення виборів. Так і сталося, переможець виборів П. Берсані та його Демократична партія опинилися в складному стані. Лідер лівоцентристів був навіть розчарований такою ситуацією, тому що для керівництва країною йому потрібно укласти союз зі своїми політичними супротивниками, а цього він зовсім не хотів.

Почалися будуватися комбінації створення керуючої коаліції, для того щоб уникнути ще одних виборів. Ще до початку виборів П. Берсані розглядав у якості перспективи союз з центристами М. Монті, тому як вони були більш близькими по поглядам та ідеям. Але потім стало зрозуміло, що блок М. Монті отримав менше ніж 10% голосів в Сенаті, тому такий розклад вже не був актуальним. В свою чергу, більшість голосів міг отримати тандем Берлусконі-Гріло, які разом отримали 171 місце в Сенаті і спокійно могли його контролювати. Але з таким розподіленням різко не погодився лідер Руху п'яти зірок, пояснюючи це тим, що він боровся проти старого клану політиків та обіцяв не підтримувати ніяких дипломатичних відносин з ними [8].

В період коли у всьому світі тривала фінансова-економічна криза, в тому числі і в Італії, в якій особливо страждав соціальний стан, питання проведення соціальних реформ було дуже актуальним. Соціальна політика була базовою складовою для досягнення успіху в будь-якій сфері. Зазначимо, що проведені реформи змогли підняти рівень зростання економіки, а пониження курсу євро, дало змогу підвищити рівень конкурентоспроможності Італії. Здебільшого це була заслуга М. Монті та проведення його політики жорсткої економії. Таким чином, неможливо цього досягти не стабілізувавши в норму соціальне життя, а також не здійснюючи потрібні соціальні реформи. Закріплення соціального захисту населення, підтримка окремих категорій громадян, які потребували соціального захисту, були тим фактором які визначали

загальний настрої громадян, які одночасно і виконували функцію електорату, щодо політики в країні яка проходила.

Таким чином в 2013 р. збереглося підвищене локалізоване голосування за ліві сили. Основна поляризація голосів сталася по ідейній лінії європтимісти-євроскептики. Їх погляди повинні були стати стратегічними стосовно проведення подальшої політики в кризових умовах. Зазначимо, що активно проголосували за єврооптиміста М. Монті, який вже був у влади та відзначився баченням своєї політики, яка була необхідна для Італії. Парламентські вибори 2013 р. чітко показали, що на політичній арені країни досить не з'явилося такого політика, який зумів би розрішити проблеми з якими зіткнулась країна, а саме одну з головних - політичну.

Список використаної літератури

1. Affluenza sotto l'80%: per le politiche è la prima volta [Electronic resource]. – Mode of access : http://tg24.sky.it/tg24/politica/2013/02/25/dati_affluenza_analisi_istituto_cattaneo_confronto_europa.html
2. Archivio storico delle elezioni camera del 24 febbraio 2013 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://elezionistorico.interno.it/index.php?tpel=C&dtel=24/02/2013&tpa=I&tpc=A&lev0=0&levsut0=0&es0=S&ms=S>
3. Archivio storico delle elezioni senato del 24 febbraio 2013 <http://elezionistorico.interno.it/index.php?tpel=S&dtel=24/02/2013&tpa=I&tpc=A&lev0=0&levsut0=0&es0=S&ms=S>
4. Bersani: "Via tutte le leggi ad personam" e lancia la campagna per il "voto utile" [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.repubblica.it/politica/2013/01/15/news/in_sardegna_zappadu_candidato_con_ingroia_scatt_le_foto_di_berlusconi_a_villa_certosa-50582845/
5. L'Italia deve rinascere - Mario Monti chiude la campagna elettorale a Firenze [Electronic resource]. – Mode of access : <http://archive.today/uQtz0#selection-167.1-167.78>
6. Movimento 5 Stelle, parte da Pistoia lo Tsunami Tour di Beppe Grillo [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.direttanews.it/2013/01/15/movimento-5-stelle-parte-da-pistoia-lo-tsunami-tour-di-beppe-grillo/>
7. Napolitano ha sciolto le camere [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.ilpost.it/2012/12/22/live-governo-monti-dimissioni-consultazioni-napolitano/>
8. Выборы в Италии: или Монти и евро, или Берлускони и кризис [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://polittech.org/2013/02/10/vybory-v-italii-ili-monti-i-evro-ili-berluskoni-i-krizis/>
9. Сироткина Е. Анализ результатов парламентских выборов 24-25 февраля 2013 г. в Италии [Электронный ресурс] / Е. Сироткина. – Режим доступа : <http://www.regional-science.ru/wp-content/uploads/2013/06/Сироткина-Италия-2013.pdf>

М. Svetlakova

THE EVOLUTION OF THE PARTY SYSTEM IN ITALY IN CONDITIONS OF PARLIAMENTARY ELECTIONS 2013

The political situation prevailing before the parliamentary elections in 2013 caused by another government crisis. Four candidates are taking part in the first general election since former Prime Minister Silvio Berlusconi, one of those standing, resigned in November last year after becoming embroiled in a series of scandals and escalating the country's debt crisis. Outgoing Prime Minister Mario Monti, a former European commissioner, will also compete with the popular wildcard candidate Beppe Grillo, a comedian-turned-politician who leads the protest Five Star Movement party and Pier Luigi Bersani, the centre-left leader of the

Democratic Party who led the last opinion polls. The Chamber of Deputies which included the presence of the majority deputies from center-left coalition and the center-right majority in the Senate resulted to the collapse of the parliament. In the resignation submitted Prime Minister of M. Monti. In addition, elections were held in adverse economic conditions. For the European Space 2013 had become an important and decisive on the political orientation of the eurozone. Analysts and experts believed that 2013 should be powerful in social and political upheaval. The only chance for saving the eurozone has remained of hope that the authorities will not return Silvio Berlusconi or come skeptics who recently became more active.

Key words: *parliamentary elections in 2013, the center-right coalition, the center-left coalition, Five Star Movement, the Civic Movement "With Monti for Italy."*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Балабанов К.В., д.політ.н, проф., Пахоменко С.П., к.політ.н, доц.*

УДК 303.732.4-028.79(53)"2001/2010"

М.А. Субх

ПЕРЕДУМОВИ ПРОВЕДЕННЯ СИСТЕМНИХ РЕФОРМ У КРАЇНАХ РАДИ СПІВРОБІТНИЦТВА АРАБСЬКИХ ДЕРЖАВ ПЕРСЬКОЇ ЗАТОКИ (2001-2010 РР.)

Стаття присвячена передумовам, які спонукали країни Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ) до започаткування масштабних реформаторських програм з політичної, економічної, фінансової та соціально-гуманітарної модернізації. Подається аналіз впливу політики західних країн, та, насамперед, США на активізацію інтеграційних процесів усередині РСАДПЗ як відповіді на експансію західного втручання у справу Ради.

Ключові слова: *РСАДПЗ, Перська затока, інтеграційні процеси, США, модернізація, реформи.*

Актуальність статті полягає у спробі автора дати оцінку політико-дипломатичному та фінансово-економічному впливу західних країн (насамперед, США) на інтеграційну політику країн-членів Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ). На відміну від інших досліджень з даної проблематики, у даній статті автор робить акцент на тому, що вплив західних цінностей має "ефект обмеженої дії", зберігаючи при цьому за арабськими монархіями право на збереження самобутності та національної самоідентичності.

Аналіз публікацій за темою дослідження доводить доволі широке її висвітлення вітчизняними (О. Волович, О. Коппель, В. Нагайчук, Ж. Ігошина) російськими (Л. Шквара, А. Бяшарова, Г. Косач) та західними дослідниками, проте, дана публікація є спробою узагальнити спільні підходи низки авторів щодо ідентифікації тенденцій, які вплинули у першій декаді 21-го століття на поглиблення інтеграційних процесів в рамках РСАДПЗ.

Мета публікації полягає у прагненні автора довести нерозривність інтеграційних процесів на теренах РСАДПЗ на початку ХХІ ст. з експансіоністською політикою США та провідних країн Західної Європи у цьому регіоні.

Характер і перспективи політичного розвитку арабських монархій на початку ХХІ ст. багато в чому визначаються системою державного управління, пріоритетами зовнішньої та